

Unik 1 skilling 1771 på svensk 1 ör

af Frank Pedersen

Det var Siegs møntkatalog 2001, der bragte nyheden om fremkomsten af en hidtil ubeskrevet mønt - 1 skilling 1771 præget på en svensk Adolf Fredrik 1 ör (1751-1768).

Selvom jeg på forespørgsel blev fortalt, at den pågældende 1771-skilling indeholdt endog meget tydelige rester af 1 ör præget, modtog jeg nyheden med nogen skepsis, for hvordan i alverden kunne en sådan mønt have undgået samleres opmærksomhed gennem mere end 200 år!

Det er velkendt, at flere andre mønttyper findes præget direkte på 1 skilling 1771 stykker, men at det modsatte også skulle være tilfældet, var jo en bemærkelsesværdig nyhed.

Jeg har nu haft den glæde at se mønten, og må straks tilstå, at forhåndsoplysningerne om den var helt korrekte; resterne af det oprindelige 1 ör præg er så mange og så tydelige, at der ingen tvivl levnes om møntblankettens proveniens - den er svensk. Mønten har desuden et pænt bevaret skråteret randpræg, som bekræfter dens svenske oprindelse.

Fs. 1 skilling 1771
præget på svensk
1 ör

Bs. 1 skilling 1771
præget på svensk
1 ör

På møntens forside ses tydelige rester af den svenske mønts korslagte pile og 1 ör SM, og på bagsiden ligeledes tydelige dele af såvel det kronede monogram som de tre svenske kroner.

	Vægt	Diameter	Tykkelse
1 skilling 1771 på 1 ör svensk 1751-1768	14,1 g	34,1 mm	2,2 mm
1 ör svensk 1751-1768 (gennemsnitsvægt og -mål)	14,0 g	29,9 mm	2,7 mm
1 skilling 1771 (gennemsnitsvægt og -mål)	11,1 g	29,5 mm	2,1 mm

Som det fremgår af skemaet, vejer mønten 14,1 g, hvilket er ca. 27% mere end gennemsnitsvægten for andre 1771-skillinger. Møntens tykkelse er derimod - på trods af den oprindeligt noget tykkere 1 ör blanket - ganske som forventet for 1771-skillinger, da mønten helt sikkert er præget i maskiner, som har været indstillet til ordinær skillingsudmøntning. Det har så til

gengæld medført, at blanketten er blevet udpresset til en diameter på 34,1 mm, ca. 16% større end gennemsnittet for 1771-skillinger, hvilket igen har resulteret i, at møntbilledet er fuldpræget samt at mønten har tydelig tendens til tallerkenpræg. Den gode plads på blanketten afslører desuden det interessante, at kantpræget på begge møntsider består af meget lange stave - disse staves fulde størrelse ses normalt kun på 1771-skillinger, der har et ucentreret præg.

Møntens relativt gode bevaringskvalitet, ca. 1+, lader formode, at den kun har cirkuleret i en kort periode.

Mønten er præget i København (ca. 1779-1784) med for- og bagsidestempler, der er skåret af den københavnske stempelskærer J.E. Bauert. De pågældende stempler kendes i forvejen fra en enkelt mønt med samme stempelpar. Forsidestemplet har desuden været anvendt i kombination med to andre bagsidestempler¹.

Selvom det er helt almindeligt at finde 1771-skillingerne med meget forskellige blanketter og præg, så afviger denne mønts vægt, størrelse og møntbillede alligevel så meget, at det må undre, at mønten hidtil har kunnet undgå samleres opmærksomhed. Forklaringen kan være, at den gennem de mange år har ligget "død" i familiers gemmer - uden for møntsamleres rækkevidde.

I Siegs katalog antages det, at der findes flere eksempler af denne udmøntning. Sandsynligheden herfor er dog efter min vurdering meget lille – møntblanketten afviger i vægt og diameter så meget fra det normale, at den uundgåeligt vækker opsigt blandt samlere af dansk skillingsmønt. Og det forekommer usandsynligt, at der skulle findes endnu en, eller flere, bortgemte eksemplarer af en så sjælden udmøntning. Nej, denne mønt er unik.

Mønten påkalder sig i numismatisk henseende ikke større interesse, da der givetvis er tale om en uautoriseret prægning. Man kan enten forestille sig, at 1 ör'en ved en fejltagelse er havnet blandt skillingsblanketterne, eller det mere spektakulære, at en arbejder ved Mønten har villet lave "lidt sjov i gaden" og har listet den svenske 1 ör ned i blanketkassen.

Uanset hvad, så fremstår mønten som et yderst attraktivt samlereobjekt.

¹ Frank Pedersen, Ikke publicerede registreringsdata.